

לְעוֹרֵר אֶת הָעוֹלָם, וְאֵז אוֹתָם בְּנֵי הָאָמוּנָה עוֹמְדִים וְנוֹתְנִים גְּבוּרָה וְכַח לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל, וְאֵז נִקְרָאת רֵנַת הַתּוֹרָה. וְלִכְּן דָּוֵד יָרַשׁ אֶת הַמְּלָכוּת הוּא וּבְנָיו לְעוֹלָמִים וּלְדוֹרֵי דוֹרוֹת.

וּבְשֵׁה־תִרְנְגוּל קוֹרָא וּבְנֵי אָדָם יִשְׁנִים בְּמִטּוֹתֵיהֶם וְאִינָם מִתְעוֹרְרִים, הַתִּרְנְגוּל קוֹרָא אַחַר כֶּף, וְאוֹמֵר מַה שְּׂאוֹמֵר, וְהָרִי פִּרְשִׁיָּהּ. אַחַר כֶּף מִכָּה בְּכַפּוֹי וְאוֹמֵר: אוֹי לְפִלוֹנֵי הַנְּזוּף שֶׁל רַבּוֹנוֹ, שְׁעֹזֵב אֶת רַבּוֹנוֹ, וְלֹא עוֹרֵר אֶת רוּחוֹ וְלֹא מִשְׁגִּיחַ עַל כְּבוֹד רַבּוֹנוֹ.

בְּשֵׁמַאֵר הַיּוֹם, הַפְּרוּז קוֹרָא עָלָיו וְאוֹמֵר: וְלֹא אָמַר אֵיךְ אֱלוֹהֵ עֲשִׂי נִתְּן זְמֵרוֹת בְּלִילָהּ. לְסִיעַ לֹו בְּאוֹתָן הַתְּשַׁבְּחוֹת, וְשִׁיָּהֵה הַכַּל בְּסִיוַע אַחַד. עֲשִׂי? ! עוֹשֵׁנִי הֵיךְ צְרִיף לְהִיּוֹת! מַה זֶה עֲשִׂי? אֵלֹא בְּשַׁעֲה שְׂאָדָם קָם בְּחֻצוֹת הַלִּילָהּ וּמִשְׁתַּדֵּל בְּרֵנַת הַתּוֹרָה, שְׂרֵנַת הַתּוֹרָה לֹא נִקְרָאת אֵלֹא בְּלִילָהּ, וּכְשֶׁהוּא נִמְצָא בַתּוֹרָה כְּשֵׁמַאֵר הַיּוֹם, הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא וּכְנִסֵּת יִשְׂרָאֵל מִתְקַנֵּים לֹו חוּט אַחַד שֶׁל חֶסֶד לְהַנְצִל מִן הַכַּל, וְלִהְיֵאֵר לֹו בֵּין הַעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֲנִי שְׂמַעְתִּי שְׂאָמַר רַבִּי אַבָּא אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה, אֵיךְ אֱלוֹהֵ עֲשִׂי, עוֹשֶׂה לִי הֵיךְ צְרִיף לְהִיּוֹת! מַהוֹ עֲשִׂי? אֵלֹא כְּמוֹ שְׂאָמַרְתָּ, בְּשַׁעֲה שֶׁהוּא קָם בְּלִילָהּ וּמִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, כְּשֵׁמַאֵר הַיּוֹם מִתְעוֹרֵר אַבְרָהָם בְּאוֹתוֹ חוּט שְׁלוֹ, שְׁכַתוּב בּוֹ (בְּרַאשִׁית יד) אִם מַחוּט וְעַד שְׂרוּף נַעַל וְגו'. וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא וּכְנִסֵּת יִשְׂרָאֵל מִתְקַנֵּים אוֹתוֹ, וְעוֹשִׂים אוֹתוֹ בְּכָל יוֹם בְּרִיָּה חֲדָשָׁה. זֶהוּ שְׁכַתוּב אֱלוֹהֵ עֲשִׂי. וְהָרִי פִּרְשִׁיָּהּ, א"ל ו"ה. א"ל - זֶה אַבְרָהָם, שְׁכַתוּב בּוֹ, הָאֵל

בְּסִטְרָא דְגְבוּרָה קָא אַתְיָא לְאַתְעָרָא בְּעֵלְמָא. כְּדִין אֵינּוֹן בְּנֵי מְהִימְנוּתָא קִימִין, וְיִהְיִין גְּבוּרָה וְחִילָא לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל, וּכְדִין אִקְרִי רֵנַה דְאוֹרִייתָא. וְעַל דָּא, יְרִית דְּוֹד מְלָכוּתָא הוּא וּבְנוֹי לְעֵלְמִין וּלְדָרֵי דְרִין.

וְכַד תִּרְנְגוּלָא קְאָרִי, וּבְנֵי נְשָׂא נְיִימֵי בְּעַרְסִייהוּ, וְלֹא מִתְעָרִי. תִּרְנְגוּלָא קְאָרִי לְבַתָּר, וְאָמַר מַה דְּאָמַר, וְהָא אוּקְמוּהָ. לְבַתָּר בְּטַשׁ בְּגַדְפוּי, וְאָמַר, וְוִי לְפִלְנֵיָא נְזִיף דְמְאָרִיָּה, שְׁבָקָא דְמְאָרִיָּה, דְלֹא אַתְעָר רוּחִיָּה, וְלֹא אַשְׁגַּח לִיקְרָא דְמְאָרִיָּה.

כַּד נְהִיר יְמָמָא, כְּרוּזָא קְרִי עֲלֵיהּ וְאָמַר, וְלֹא אָמַר אֵיךְ אֱלוֹהֵ עוֹשִׂי נוֹתֵן זְמִירוֹת בְּלִילָהּ, לְסִיעָא לִיָּה בְּאֵינּוֹן תְּשַׁבְּחוֹן, וְלִמְהִי כְלָא בְּסִיוַעָא חָדָא. עוֹשִׂי, עוֹשֵׁנִי מִיבְעֵי לִיָּה, מַהוֹ עוֹשִׂי. אֵלֹא, בְּשַׁעֲתָא דְבַר נֶשׁ קָם בְּפִלְגוֹת לִילָיָא, וְאַשְׁתַּדֵּל בְּרֵנַה דְאוֹרִייתָא, דְרֵנַה דְאוֹרִייתָא לֹא אַתְקְרִי, אֵלֹא בְּלִילָיָא. וְכַד אִיהוּ אַשְׁתַּכַּח בְּאוֹרִייתָא, כַּד נְהִיר יְמָמָא, קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא וּכְנִסֵּת יִשְׂרָאֵל מִתְקַנֵּי לִיָּה בְּחַד חוּטָא דְחֶסֶד לְאַשְׁתַּזְבָּא מִכְּלָא וּלְנַהֲרָא לִיָּה בֵּין עֲלֵאִין וְתַתָּאִין.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֲנָא שְׂמַעְנָא דְאָמַר רַבִּי אַבָּא הָאִי קְרָא, אֵיךְ אֱלוֹהֵ עֲשִׂי, עוֹשֶׂה לִי מִיבְעֵי לִיָּה, מַהוֹ עוֹשִׂי. אֵלֹא כְּמַה דְאָמַרְתָּ, בְּשַׁעֲתָא דְאִיהוּ קָם בְּפִלְגוֹת לִילָיָא, וְאַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרִייתָא, כַּד נְהִיר יְמָמָא, אַתְעָר אַבְרָהָם בְּהֵהוּא חוּטָא דִילִיָּה, דְכַתִּיב בֵּיהּ (בְּרַאשִׁית יד) אִם מַחוּט וְעַד שְׂרוּף נַעַל וְגו'. וְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא וּכְנִסֵּת יִשְׂרָאֵל מִתְקַנֵּי לִיָּה, וְעַבְדֵי לִיָּה בְּכָל יוֹמָא בְּרִיָּה חֲדָשָׁה, הָדָא הוּא דְכַתִּיב אֱלוֹהֵ עוֹשִׂי.

וְהָא אוּקְמוּהָ, א"ל ו"ה. א"ל: דָּא אַבְרָהָם.

דְּכַתִּיב, בִּיּה, הָאֵל הַגָּדוֹל. וְ דָא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא. ה' דָּא כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל. וְדָא הוּא אֱלֹהֵי. וְאִינוּן עֲבָדִין לִיה לְבַר נָשׁ, וּמְתַקְנִין לִיה בְּכָל יוֹמָא, וּבְגִין כֶּף כְּתִיב, עֲשֵׂי, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהלים קמט) יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׁיו. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדָאֵי כֶּף הוּא, וְכָלָא חַד מְלָה.

רַבִּי יְהוּדָה פְּתַח וְאָמַר, או הודע אליו חטאתו אשר חטא. הודע אליו, מסטרא דמאן, או ידע (כ"א נודע) חטאתו מיבעי ליה, מהו הודע אליו. אלא קדשא בריך הוא פקיד לכנסת ישראל, לאודעא ליה לבר נש, ההוא חובא דהוא חב, ובמה מודע ליה, בדינהא. כמה דאת אמר (איוב כ) יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו. הודע אליו, כמאן דפקיד לאחרא.

דְּתַנִּין בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נָשׁ חָב קָמֵי קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְלֹא אֲשַׁגַּח בְּחֻטְאֵיהּ לְאַהֲדָרָא בְּתִיּוּבְתָא קָמֵי מְאָרִיָּה, וְאֲשַׁדֵּי לִיה בְּתַר כְּתִפִּיָּה, נִשְׁמַתִּיָּה מִמֶּשׁ סִלְקַת וְאַסְהִידַת קָמֵי קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא. כְּדִין, פְּקִיד מְלָכָא לְכְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל, וְאָמַר או הודע אליו חטאתו אשר חטא, אושיט דינא עליה, ואודע ליה חוביה, כמה דאת אמר (יחזקאל טז) הודע את ירושלם את תועבותיה.

בְּתַר דְּמַטֵּי עָלִיָּה דִּינָא, כְּדִין אֲתַעַר רוּחָא לְמַהֲדַר בְּתִיּוּבְתָא קָמֵי מְאָרִיָּה, וְאֲתַפְּנֵעַ לְמַקְרַב קַרְפְּנָא, דְּהָא מָאן דְּלַפִּיָּה גַּס בִּיָּה, חָטִי, וְאֲנָשֵׁי חֻטְאֵיהּ, וְלֹא אֲשַׁגַּח עָלִיָּה, וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא זְמִין לְקַבְּלִיָּה, וּפְקִיד לְאוּדְעָא לִיה לְהֵהוּא חוּבָא, בְּגִין דְּלֹא יִתְנַשֵּׂי מְנִיָּה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָכִי הוּא וְדָאֵי (ס"א מנלו דהכי) וְהָכִי

הַגָּדוֹל. ו' - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. ה' - זו כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל. וְזֶה הוּא אֱלֹהֵי. וְהֵם עוֹשִׂים אֶת הָאֲדָם וּמְתַקְנִים אוֹתוֹ בְּכָל יוֹם, וּמִשּׁוּם כֶּף כְּתוּב עֲשֵׂי, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (תהלים קמט) יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׁיו. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדָאֵי כֶּף הוּא, וְהַכֵּל דְּכַר אָחַד.

רַבִּי יְהוּדָה פְּתַח וְאָמַר, או הודע אליו חטאתו אשר חטא. הודע אליו, מצד של מי? או ידע (נודע) חטאתו הנה צריך להיות! מה זה הודע אליו? אלא שהקדוש ברוך הוא מצוה את כנסת ישראל להודיע לאדם אותו החטא שהוא חטא, ובמה מודיעה לו? בדיניה, כמו שנאמר (איוב כ) יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו. הודע אליו, כמי שמצוה לאחר.

שְׁשַׁנְיָנוּ, בְּשַׁעְתָּא שְׂאָדָם חוּטָא לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא מִשְׁגִּיחַ עַל חֻטְאוֹ לְחֹזַר בְּתִשּׁוּבָה לְפָנָי רַבּוֹנוּ, וְזוֹרֵק אוֹתוֹ אַחַר כְּתַפּוֹ, נִשְׁמַתוּ מִמֶּשׁ עוֹלָה וּמַעֲרִידָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֵז מְצַוָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל וְאוֹמַר: או הודע אליו חטאתו אשר חטא, הושיטי את הדין עליו והודיעי לו את חטאו, כמו שנאמר (יחזקאל טז) הודע את ירושלם את תועבותיה. אַחַר שְׁמַגִּיעַ עָלָיו הַדִּין, אֵז מִתְעוֹרְרַת רוּחַ לְחֹזַר בְּתִשּׁוּבָה לְפָנָי רַבּוֹנוּ, וְנִכְנַע לְהַקְרִיב קַרְבָּן, שְׁהָרִי מִי שְׁלֻבּוֹ גַּס בּוֹ, חוּטָא, וְשׁוֹכַח חֻטְאוֹ וְלֹא מִשְׁגִּיחַ עָלָיו, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן כְּנֻסָּה, וּמְצַוָּה לְהוֹדִיעַ לוֹ אֶת אוֹתוֹ הַחֻטָּא, כְּדִי שְׁלֹא יִשְׁתַּכַּח מִמֶּנּוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כֶּף זֶה וְדָאֵי (מנצח שבר) וְכֶף מְצַאנּוּ בְּדוֹד, שְׁפִיזוֹן שַׁעֲשָׂה אוֹתוֹ מַעֲשָׂה שֶׁל בַּת שֶׁבַע,

אֲשַׁכְּחָנָא בְּדוֹד, דְּכִיּוֹן דְּעַבַּד הוּא עוֹבְדָא דְּבַת שְׁבַע, לֹא אֲשַׁגַּח